

LÄRAR- HANDLEDNING

Handbok för superhjältar Del 8: Den längsta natten
av Elias & Agnes Våhlund
En handledning av Malin Wedsberg

Introduktion

Den här handledningen innehåller övningar som ska hjälpa dig att få dina elever att utveckla sin *läsförståelse*, och därmed sin *läslust*, genom att arbeta med *ordförståelse*, träna på att använda *läsförståelsestrategier* och att göra *textkopplingar*.

”Handbok för superhjältar” passar också utmärkt att ha som grund och utgångspunkt i värdegrundsarbete. I handledningarna till ”Handbok för superhjältar” del 1–3 och del 5 hittar du övningar och diskussionsfrågor som knyter an till elevernas vardag med utgångspunkt i det berättelserna tar upp. Övningarna i den här handledningen fokuserar på att träna på samarbete genom olika samarbetsaktiviteter. Här finns även en språkövning.

Läsförståelse

Exempel på läsförståelsestrategier kan vara att förutspå handlingen, utreda nya ord och uttryck, ställa frågor till texten, klargöra otydligheter och sammanfatta textinnehåll. Men kom ihåg, det är textens innehåll som är det viktiga, inte själva strategin. Fokus ska ligga på textens innehåll.

Textkopplingar är också ett utvecklande arbetssätt för att göra texten tydlig för eleverna. Under läsningen stannar man upp och jämför texten med andra liknande texter – *text till text-koppling*, jämför texten med egna erfarenheter – *text till mig själv-koppling*, jämför texten med världen utanför – *text till världen-koppling*.

Det är du som pedagog som introducerar och modellerar. Ett exempel på att modellera kan vara att ”tänka högt”, att berätta för eleverna hur Du tänker och känner när ni läser en text. Lärare och klass har en dialog om textens innehåll. Textsamtalen ska vara strukturerade och tydliga, alla ska kunna delta på sin nivå.

Läs högt och läs i par, diskutera och reflektera tillsammans! Vikten av gemensam läsning och högläsning kan inte nog betonas. Genom de gemensamma läsoplevelsorna får eleverna verktyg som de sedan kan använda i det egna läsandet.

Alla övningar i handledningen delas in i vad man kan göra före läsningen, under läsningen och efter läsningen.

Läsförståelsefrågorna är indelade i:

På raderna – svaret står i texten.

Mellan raderna – här handlar det om att kunna dra egna slutsatser och läsa ”mellan raderna”.

Bortom raderna – här tänker man själv vidare och reflekterar över texten.

Läsförståelseövningar hittar du under varje kapitel.

Före läsningen

- Börja med att repetera vad som hände i förra delen *Tillbaka*.
- Titta tillsammans på bokens omslag. Titta på bilden, läs titeln. Vad tror ni boken kommer att handla om? Be eleverna att motivera sina svar, t.ex. genom att du modellerar och motiverar varför du tycker och tror så eller så eller fråga Varför tror du det? Hur tänker du nu? Titta även på den stora bilden som inleder boken (s. 2–3).
- Vad ser ni här? Var någonstans är det?
- Vad är en prolog? (Här bara ett citat,) Vad berättar prologen?
- Inför epilogen: Vad är en epilog? På vilket sätt skiljer den sig mot de övriga kapitlen?
- På omslaget står det två namn: Elias och Agnes Våhlund. Varför står de namnen här? Vilka är de?
Mer info om Elias och Agnes hittar du på:
<http://www.rabensjogren.se/forfattare/Forfattare/> och
<http://www.rabensjogren.se/forfattare/Illustrator/>
- Förbered läsningen inför varje kapitel genom att gå igenom svåra ord och uttryck – se nedan under respektive kapitel. Men tänk också på att vissa ord förklaras bäst i sitt sammanhang och kan vara bättre att ta upp UNDER läsningen.

Under läsningen

- Gör textkopplingar. Vid högläsning, stanna upp vid lämpliga tillfällen och gör kopplingar till:
ANDRA TEXTER: Påminner det här om något annat vi läst? Berättelser om barn som mobbas, tuffa tjejer (Pippi Långstrump), bli någon annan, superhjältar, serier.
ELEVERNAS EGNA ERFARENHETER: Vad känner vi igen från t.ex. miljör som skolan, vänskap – att bli ovänner, att kunna säga förlåt.
VÄRLDEN UTANFÖR: Vad får berättelsen oss att tänka på om världen utanför?
- Om barnen läser självständigt, arbeta på samma sätt och diskutera t.ex. efter varje kapitel eller ett stycke i kapitlet som du förutbestämt.
- Be eleverna stanna upp i sin läsning om det är något de inte förstår och fråga dig eller en kompis.
- Be eleverna ringa in (alternativt skriva ner eller räcka upp handen för att fråga) ord som är svåra att läsa eller förstå och diskutera dem allt eftersom.
- Be eleverna att försöka läsa om en mening eller ett stycke de inte förstod.

Efter läsningen

- Låt eleverna svara på läsförståelsefrågorna, se nedan. Låt eleverna formulera egna frågor. Diskutera frågor och svar tillsammans. Många av de öppna frågorna har inga givna svar utan finns där för att väcka tankar och göra reflektioner ihop i klassen och leder också till fortsatta diskussioner. Vid de frågor som passar extra bra att samtala kring och diskutera finns en **röd textrad**.
- Låt eleverna sammanfatta texten. Prata tillsammans om hur den började, vad som hände sedan och hur den slutade. Detta kan vara ett enskilt kapitel, men även hela boken när ni läst klart.

Berättelsen

Den längsta natten är den åttonde delen i serien ”Handbok för superhjältar” och fortsättning på *Tillbaka*.

Superhjältarna har äntligen listat ut sambandet mellan återvändarna och alla inbrotten i Rosenhill. Nu gäller det bara att få ett slut på det hela. Samtidigt är Nick på väg för att hjälpa sina vänner, men innan han hinner fram går något fel – riktigt fel! I stället måste Nick nu kämpa för sitt liv ... Det här blir den längsta natten någon av superhjältarna någonsin varit med om.

Tema

superhjältar, superkrafter, vänskap, samarbete, förlåtelse, tillsammans blir man starka, att tro på sig själv, äventyr, rädsla

Läsförståelse- frågor

Prolog

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

- Vad menas med citatet? ”När natten är som mörkast kan det bara bli ljusare.”
- Efter läsningen: Blev citatet tydligare efter att ha läst berättelsen?
- När tycker du att det var som mörkast? När började det ljusna?
- **Diskutera tillsammans både före och efter läsning av boken.**

Kapitel 1

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

laboratorium, sätta fingret på, metall, flimrande ljus, förvarning, bände, aktivera, omgående, verkställ

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

- Varför kan inte Nick vara med i Dan och Karins tv-program längre? (på raderna)
- Nick har svårt att sova för att han är nervös, det pirrar i hans kropp. Brukar du ha svårt att sova ibland? Varför? Hur känns det? Har du något bra knep för att kunna somna? (bortom raderna) **Diskutera tillsammans.**
- När Nick sa att han var nere, vad menade han då? Vad trodde Robot att Nick menade? (mellan raderna)
- Vad har burarna i källaren använts till? (mellan raderna)
- Varför vill inte Nick äta Robots godis? (mellan raderna)

Kapitel 2

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

darrar som ett asplöv, muttrade, ytterligare

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

- Hur kommer det sig att Lisa, Max och Robert börjar leta efter återvändarna just på kyrkogården? (på raderna)
- Varför tycker Lisa att det är viktigt att de håller ihop och hur kommer det sig att hon sedan ändrar sig? (mellan raderna)
- Varför är inte Max lika rädd för återvändarna som Robert är? (på raderna)

Kapitel 3

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

panik, förlamad, genialiskt, slet vårt hår, blicken sökte sig, hjärntvättad

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR.

- Hur tror du att Nick känner när han förstår att Dan och Karin Silver lurat alla och att det är de som ligger bakom kidnappningen av barnen och alla inbrott? (bortom raderna)
- Har du varit med om att någon eller några som du trodde att du kände, visade sig inte alls var som du trott? (bortom raderna) **Diskutera tillsammans.**
- Varför är inte Dan och Karin oroliga för att Nick ska avslöja dem när de berättat allt för honom? (på raderna)
- Hur kommer det sig att det finns foton på alla återvändarna på Karins kontrollpanel? (mellan raderna)
- Varför försöker Nick blunda när Dan startat filmen? (på raderna)

Kapitel 4

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

krävas, inga som helst tecken, nedlagda, kvarter, kaos, låg bakom, dölja

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

- Varför skulle det vara omöjligt att hela staden blev rånad samtidigt? (på raderna)
- Hur kommer det sig att Erik blir glad när han träffar ”Röda masken”? (mellan raderna)
- Vilka misstänker Lisa att det är som ligger bakom alla stora inbrott den senaste tiden? (på raderna) Varför tror hon det? (mellan raderna)
- Vad är det som gör att Lisa tror att det är samma personer som har satt igång alla falska larm? (mellan raderna)
- Vad tror du? Vilka kan ha startat larmen och varför?

Kapitel 5

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

hålla en klar tanke i skallen, fokuserade, hjärnan var degig, vingtag, rejäla, meningslöst

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

- Vad är det som Nick har läst i "Handbok för Superhjältar" som gör att han kämpar vidare när han ligger inlåst i buren? (på raderna)
- Nick tycker att hans hjärna är "degig". Vad kan han mena med det? Hur känns det? (mellan raderna)
- Hur känner sig Nick när han blir en örn och kan flyga? (på raderna) Har du någon gång haft liknande känslor (även om du inte kunnat flyga ...) och känt dig fri som en fågel, som om inget kan skada dig? (bortom raderna) **Diskutera tillsammans.**
- Varför har Nick svårt att ta sig upp ur dammen? (på raderna)

Kapitel 6

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

ovärderliga, skulpturer, väste

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

- Hur märker man att Robert tycker det är läskigt att följa efter återvändarna? (mellan raderna)
- Kan man vara en superhjälte fast man är rädd ibland? Kan det till och med vara bra att känna oro och rädsla? (bortom raderna) **Diskutera tillsammans.**
- Författaren beskriver raden av barn som går bort från kyrkogården som ett "tåg". Varför tror du att han använder det ordet? (bortom raderna)
- Vad har återvändarna stulit inne i kyrkan? Titta på bilden på sidan 52–53 och beskriv alla föremålen.
- Varför tycker inte Robert att det är någon idé att försöka få någon information från Lars? (på raderna)
- Varför lyckas Robert och Max inte väcka Lars? (mellan raderna)

Kapitel 7

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

pladask, har du fullständigt tappat det?, blekaste aning, det var som självaste, förvånansvärt

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

- Herman är ofta ironisk när han pratar med Nick. Kan du ge exempel? (mellan raderna) Vad menas med ironi? När och varför kan man använda ironi? (bortom raderna) **Diskutera tillsammans.**
- Varför har Nick svårt att åter igen förvandla sig till en örn? (mellan raderna) Hur löser han det? (på raderna)
- Vad menar Herman med att Nick kanske vill för mycket? (på raderna) Hur kan man vilja för mycket? (bortom raderna) **Diskutera tillsammans.**
- Varför säger Herman att han "måste nypa sig" när det växer ut vingar på Nicks rygg? (mellan raderna)

Kapitel 8

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

övermannan, ihålig röst, yrvaket, hindrar, bakgator, kajen

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

- Lisa och Lars säger att de inte vill skada varandra, ändå slåss de. Varför? (mellan raderna) Är det någon gång okej att slåss? Eller är det bara i böcker och på film det är okej? Hur kan man lösa saker utan att slåss? (bortom raderna) **Diskutera tillsammans.**
- Varför kommer inte Lars ihåg att han stulit och att han attackerat Max, Robert och Lisa? (mellan raderna)
- Hur kan Lars plötsligt blir som vanligt igen? Vad misstänker Lisa händer med återvändarna när de förvandlas till zombies? (på raderna)
- Vad kan det vara för metallrör som ramlar ut ur Lars öra? (mellan raderna)
- Vem tillhör den bekanta rösten i slutet av kapitlet? (mellan raderna)

Kapitel 9

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

bevismaterial, på bar gärning, simpla, vilken ära

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

- Varför blir Lisa, Max och Robert både förvånade och imponerade när Nick dyker upp? (på raderna)
- Hur kommer det sig att Dan kör ner skåpbilen i vattnet och låter den försvinna? (på raderna)
- Varför vill Lisa ta återvändarna på bar gärning? (på raderna)
- Hur känner Robert när alla återvändarna rusar mot honom? (på raderna) Hur tror du att Lisa, Max och Nick känner? (mellan raderna)
- Hur känns det i kroppen när man är riktigt, riktigt rädd? Vad kan man göra när man känner så? (bortom raderna) **Diskutera tillsammans.**

Kapitel 10

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

hörsnäckor, förtvivlat, siktade in sig på, stod som fastfrusen, slagfält, ge mig en sekund, överblick, kupol, distrahera

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

- Varför vill Lisa få ut barnens hörsnäckor ur deras öron? (mellan raderna)
- Hur kommer det sig att Robert inte vill använda för stark el mot återvändarna? (på raderna)
- Hur samarbetar Lisa, Robert, Max och Nick för att rädda sig själva och återvändarna från Dan och Karin? (på raderna) **Leta i text och bild efter exempel hur superhjältarna samarbetar och diskutera vikten av att vara ett team.**
- Vad tror du att Nick har för idé för att kunna rädda dem?

Kapitel 11

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

container, cell, total, explosiva ämnen, signalpistol, nödsignalen, singlade ner, peppra

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

- Hur kunde Dan och Karin vara så säkra på att de hade begått det perfekta brottet? (mellan raderna) **Diskutera tillsammans hur ett brott kan vara "perfekt", ett brott kan väl aldrig vara något bra.**
- Hur förvandlar sig Nick till Karin? (på raderna)
- Hur gör Max och Robert för att distrahera återvändarna, Dan och Karin? (på raderna)
- Vad menar Nick när han säger att det blev ett perfekt gripande istället för ett perfekt brott? (mellan raderna)

Epilog

SVÅRA ORD OCH UTTRYCK

kollegor, ägnat, svalde lögnerna, tvivlade, oavbrutet, riskerade både liv och lem

LÄSFÖRSTÅELSEFRÅGOR

- Vilken tid på dygnet återvänder båten till hamnen i Rosenhill? (mellan raderna)
- Hur kommer det sig att Erik och de andra poliserna väntar på kajen? Hur kan de veta att båten var på väg? (på raderna)
- Varför fixar Erik sovmorgon till alla återvändarna? (på raderna)
- Vad var det som gjorde att superhjältarna kunde lösa fallet med de försvunna barnen och alla stölder, enligt journalisten Edith Bergman? (på raderna)
- Superhjältarna förstår inte varför Silvers ville begå brott när de hade allt: rikedom, egen tv-serie och berömmelse. Lisa tror att de ville ha mer. Vad tror du? Vad är det som gör att människor inte är nöjda trots att de kanske både är rika och kända? **Diskutera tillsammans.**
- Superhjältarna tycker allt känns perfekt när de är tillsammans på taket, de har hjälpt människor, de är tillsammans. Vad behöver du för att allt ska kännas bra? **Diskutera tillsammans.**

Tankar om samarbete

I bok 5, 6, 7 och 8 berättar superhjältarna om sina tankar om samarbete. Använd de texterna (se även nedan) som underlag och utgångspunkt för att diskutera samarbete i klassen. Låt sedan eleverna skriva ner vad de tänker kring att samarbeta (kopiera sid 11 i lärarhandledningen och dela ut). Alternativt gör ni övningen tillsammans och skapar ”klassens tankar om samarbete”.

Om eleverna behöver hjälp för att komma igång, skriv ett antal ord som inspiration på tavlan:

lag
lagarbete
team
teamwork
grupp
tillsammans
annorlunda
lika
olika
vänner
förlåt
vi
respekt
tack
diskutera
prata
stötta
peppa

Lisas tankar om samarbete

Välj bara människor som du kan lita på till din superhjeltegrupp. De kan vara svåra att hitta. Men om du lyckas, finns det ingenting som är bättre. Då kan ni bli hur bra som helst.

Hur vet du att du kan lite på någon?

Du måste våga prova.

Max tankar om samarbete

Om någon tänker annorlunda än du, är det lätt att tänka att den andra personen har fel. Fast ibland kan det vara du som har fel. Och ibland kanske ingen har fel. Ni tänker bara olika.

Roberts tankar om samarbete

När man jobbar tillsammans är det nästan omöjligt att alltid vara bästa vänner. Ibland blir man arg och då kanske man säger något som man inte menar. Om du säger något du ångrar, säg förlåt direkt. Säg att du tar tillbaka det.

Det är bättre att säga förlåt direkt. För ju längre du väntar, desto svårare blir det.

Nicks tankar om samarbete

Jag tycker samarbete är väldigt svårt. Men jag har ett par tips:

- Jämför dig inte med de andra, eller försök bli som dem.
Hitta det som du är bra på.
- Ingen annan är som du eller tänker som du. Därför är du viktig för gruppen.
- Om man samarbetar kan man klara nästan vad som helst.
Folk har gått på månen för att de samarbetat.

Samarbetsövningar

Behåll ballongen i luften

Du bestämmer antal elever. Ju fler deltagare ju mer samarbete krävs.

Eleverna ställer sig hand i hand i en ring. Sedan kastar du in en ballong i ringen. Eleverna ska nu samarbeta så att ballongen inte nuddar golvet. De får använda huvud, händer och fötter.

Bygg statyer

Dela in eleverna i grupper. Grupperna ska sedan jobba i par. Den ena gruppen ska börja att bygga en staty. Det kan vara en staty som föreställer något, eller att gruppdeltagarna får instruktionen ”tre fötter ska vara på golvet, övriga fötter i luften”. När statyn är klar ska den andra gruppen försöka härma och bygga en likadan staty.

Skicka bollen

Eleverna ska sitta eller stå på rad. Den elev som står längst fram får en boll som hen ska skicka bak till eleven närmast bakom sig. Målet är att bollen ska nå eleven längst bak. Poängtera att OM en elev tappar bollen är det inte okej att bli arg eller irriterad. Samarbete handlar om att lösa saker tillsammans och peppa varandra.

Alla behövs

Dela in eleverna i smågrupper med cirka 3–4 barn i varje grupp. Eleverna ska stå på rad med framåtsträckta armar. Placera en lång pinne, t.ex. ett metspö, över elevernas armar (alternativt fingrar, men det är svårare). Nu ska deltagarna tillsammans få ner pinnen till golvet utan att tappa den.

Inte nudda golv

Placera ut stolar i ett större rum. Antalet stolar ska vara färre än antal elever. Barnen ska nu röra sig runt i rummet utan att nudda golvet, de får inte stanna upp. För att ta sig runt måste de samarbeta eftersom de kommer behöva tränga ihop sig på samma stol.

Alternativt lägg ut stora papper på golvet. De bör vara så stora att tre elever kan få plats på samma papper.

Tåget

Dela in eleverna i par. Ett barn ställer sig bakom ett annat med händerna på kompisens axlar. Den som står bakom är lok och styr genom att ge signaler till tåget framför sig, t.ex. ett tryck med höger hand betyder ett steg fram, två tryck två steg fram, ett tryck med vänster hand betyder ett steg bak. Eleverna får inte prata med varandra utan tåget ska styras enbart av lokets signaler.

_____ tankar om samarbete

Språkövning

– Liknelser

I kapitel 1 ska Nick gå på toaletten. Han är ”tyst som en mus” för att inte väcka Robot. Tyst som en mus är en liknelse, man jämför en sak med en annan och ofta handlar det om djur.

Skriv upp fler homonymer på tavlan och hitta tillsammans på fler!

Arg som ett bi
Dum som en gås
Envis som en åsna
Flitig som en myra
Fri som en fågel
From som ett lamm
Kär som en klockarkatt
Listig som en räv
Långsam som en snigel
Minne som en guldfisk
Modig som ett lejon
Pigg som en mört
Rädd som en hare
Slug som en räv
Stark som en oxe
Stolt som en tupp
Trogen som en hund
Vimsig som en höna

Låt eleverna leta efter var i boken och i vilket sammanhang det står: ”blicken lika stark som på en örn”. (Svar: Kapitel 7, s. 64)